

Nogen Træk av natur og folkeliv i Lenvik.

For "Tromsø Stiftstidende" av H. I.

16.01. 1926.

III

Hovednæringen for Lenviks befolkning.

har fra Arildstid været fiskeri. Langt tilbake i tiden kanskje i 16de eller 17de aarhundrede var det et betydeligt torskefiske i Gisund og Malangen. Man vil vite, at der endog har været et slags "rorbuer" paa flere fremstikkende nes saaledes paa Leknes, Sletnes, Kaarviknes, Tenskjær og Bensjord paa indlandsiden. Paa Kaarviknes forefandtes nogen hauger, som folk kaldte kjæmpehauger. Ved graving i disse hauger fandtes intet andet end nogen kulrester, som altsaa tydet hen paa, at der har været ildsted og den runde form haugen hadde tydet paa at det hadde været en slags teltlignende gamle av torv, en slags primitiv rorbod. Lofotfisket eksisterte vist ogsaa den gang, men naar man kunde fange torsken saagodtsom utenfor stuedøren, tænkte vel ikke mange paa Lofoten.

Bruken av baat og seil gjennom aarhundreder hadde nok git folket erfaring om, hvordan en baat med tilbehør burde bygges og indredes for at være baade livbergelig og

hensigtssvarende i et og alt. Den dygtigste, den mest begavede, da som altid, gav anvisning. Jeg hadde kjøpt mig en kjæks. En gl. mand i nabolaget kom og betraktet den. Da han hadde beskuet den fra alle kanter, sa han: ”Denne baaten er ikke letrod; men, en god seiler, stø at bære seil, naar den faar passelig barlast, d.v.s. tyngde i kjølen”. Erfaring viste mig, at han hadde ret. Jeg vilde selvfølgelig ogsaa ha seil til, og manden tilbød sig at skaffe det nødvendige. Det blev anskaffet og baaten var fiks og færdig. Nu gjaldt det om at lære at bruke baade seil og ror. Han maatte nu forklare mig, hvad ei hver ting kaldtes, hvad den skulde brukes til. Jeg bemerket, at den og den ting kunde lages av jern, saa var den sterkere o.s.v. Ja,, sa han; men saa blev den tungere og vanskeligere at anskaffe. Se nu denne seilstikke. Den maa være av jern; men for at vi ikke skal miste den, har jeg forsynt den med et stort skaft. Falder den saa ut, saa flyter den paa skaftet, og man kan finde den igjen. Og lignende forklaringer fik jeg om hver eneste ting paa baaten, hvorfor den maa være slik og ikke anderledes. Jeg maatte sande Eilert Sundts ord. Han sa: ”Skulde det skrives ned alt, hvad dem norske almuesmand vet av nyttigt og godt, vilde det fylde store bøker”. Han har gaat i erfaringens skole, og ”erfaringener den beste læremester”, heter det. Dette hører til en forbigangen tid.

Saa kom Listerbaaten og spisbaaten, med sin meget lettere seilføring blev da ogsaa tat i bruk paa Nordlandsbaaten, saa disse vedblev at være i bruk endnu en tid. De hadde nemlig det store fortrin, at om den gik fuld av sjø saa sank den ikke. De høireiste stevner bar den oppe. Listerbaaten fik ikke anvendelse længe her nord. Nordlændingen likte den ikke. Den var tung paa aarene. Den

blev da ogsaa snart avløst av dæksbaater med petroleums-motorer og alt blev lettere for fiskerne, især efterat Edvard Johannessen, Meisfjord hadde opfundet garnspillet. Og nu gaar det letvint. Folk orker snart sagt ikke mere at ro. Der anskaffes motorer endog til mindre robaater. ”Det er, giltt aa vera kar, men det koster nogo”, sa gudbrandsdølen. Nu heter det: ”Fyr op!” ”Eimgogna arbeider under sveipuslaget av vor aand”, skrev Vinje.

I landbrukets tjeneste har man endnu ikke, ialfald her nord, faat gjort noget væsentlig bruk av eimgogna. Der er det hestemakten, og mandsmakten, som faar ”ta i og dra”, og dette stræv passer ikke for fiskerbefolkningen. Med det arbeide maa man ”hænge i” baade sent og tidlig og trut. Derfor gaar det traat med jordbruket her. ”Det blir it no taa di”, sa en unggut, jeg snakket med en gang om jordbruket.

Befolkningen i Rossfjord er ikke av den mening. Det faar man en forstaaelse av, naar man paa en dampskibsdag staar paa Rossfjordnes og ser de mange hestelas med melkespanner, som bringes om bord i dampbaaten med adresse til byer og fiskevær i Finmarken.

Kommunikationsmidler.

For 40 aar siden fandtes der ingen planerede veie i Lenvik. Baaten var det eneste middel at hjelpe sig frem med. Endelig blev der bevilget midler til statsvei fra Finsnes til Maalselvs grænse og til Sørreisen. Nogle aar senere fra Rossfjordnes til Finfjordeidet, hvor den sattes i forbindelse med Finsnesveien. Sidst har staten bygget vei fra Bjorelvnes over høi den mellem Rossfjorden og Lenvik og forbundet den med veien fra Rossfjordnes. For nogle aar tilbake var der en ganske sterk interesse hos folket her for

at bygge saakaldte herredsveie. De skulde bygges av folket selv i strøket, hvor det var paakrævet av befolkningen og skulde bekostes av folket in natura med bidrag av amt og kommune. Bidragene var ikke store., nærmest som en opmuntring. Der blev tat fat paa denne veibygning fra Finsnes til Bjorelvnes, en strækning paa henved et par mil, og trafikeres nu ogsaa av automobiler. I Laksfjord blev ogsaa bygget herredsvei fra Høilid til sjøen og videre nordover til Græsmyr. Det er en strækning paa henved 2 mil. Fra Strømsnes i Lysbotten vel 1/2 mil. Alle disse anlæg er lagt under fylkesingeniørens overtilsyn. Denne slags veibygning var selvfølgelig ikke førsteklasses; men veiene var godt fremkommelige og lette. Siden har det været arbeidet paa bygdevei til nogle utkanter for private midler, til Svartfjeld Lenviks Montenegro. Men efterat præsten Tønder hadde været deroppe og holdt sit agitationsforedrag foran et stortingsvalg, har det stoppet op. Han skal nemlig ha sagt, at de skulde ikke stikke spaden i marken for at arbeide paa vei. Det skulde nok bli vei. likevel, bare - ja resten hører politiken til. En anden vis regnemester hadde fundet ut, at disse herredsveie blev nogen dyre veie. Nei, lad staten bygge veie, saa faar vi fine, stasveie, og vi kan staa med hænderne i bukselommen og se paa. De ventet, og de ventet; men der kom ingen og bygdevei til Lenviks Montenegro. Formentlig faar de vel endnu vente til de maa ta henderne op av bukselommen og ta fat i spaden, vil de ha vei.

(Forts.)

Kilde: Tromsø Stiftstidende – OCR – Lenvik Museum 07.